

Letters to editor published in Khalsa Akhbar 1895AD Questioning Sodhak Committee about the authenticity ?

- **1895-1896 AD: Sodhak Committee Finalized the Presently Published Dasam Granth and published in Print Form first time in 1900 AD.**
- **Letters to editor published in Khalsa Akhbar on Oct5th 1895AD, oct11th 1895AD, Oct25th 1895AD, NOV 1st 1895AD, Requesting Sodhak Committee to Find the Original/Authentic Version. Sodhak Committee has No Reply.**
- **Sikh Community has the same Question of authenticity on Published Version of Sodhak Committee after 114 years in 2009?**

Dr.Jasbir Singh Mann MD,California

Source; From Khalsa Akhbars presently available at Dr Balbir Singh Sadan, Library,Dehradoon.India

Khalsa Akhbar and Dasam Granth Sodhak Committee

1895

(ਖਾਲਸਾ ਅਖਬਾਰ ਲਾਹੌਰ, ਅਕਤੂਬਰ ੫, ੧੮੯੫)

ਸੁੱਧੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੁੱਧੀ ਹੈ

ਪਿਆਰੇ ਐਡੀਟਰ ਸਾਹਿਬ ਖਾਲਸਾ ਦਰਬਾਰ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਨੂੰ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਜ ਕਰੋ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਧਰਮ ਸਬੰਧੀ ਕੰਮ ਹੈ ॥

ਬੋੜੇ ਦਿਨ ਹੋਏ ਕਿ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਗੁਜ਼ਰਿਆ ਹੋਯਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੋਂ ਭਾਈ ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਮੇ ਇਕ ਗਯਾਨੀ ਨੇ ਡਾਢੇ ਵਲਵਲਾ ਅੰਗੋਜ਼ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਸਲੀ ਅਸਵਾਰਾ ਜੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਛਾਪੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਧਰਮ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਅਸੁੱਧ ਛਾਪਿਆ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਇਸ ਅਸਵਾਰੇ ਨੂੰ ਸੋਧੇਗੀ ੨੦ ਅਸਵਾਰੇ ਅਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਅਰ ਫਲਾਨੇ ਬੁੰਗੇ ਵਿਚ ਇਹ ਕੰਮ ਹੋਵੇਗਾ ਵਗੈਰਾ ਵਗੈਰਾ ॥

ਇਹ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਗਿਆ ਅਰ ਦੇਰ ਤੱਕ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ, ਹੁਣ ਤੀਕ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਇਸ ਦੀ ਨੇਕੀ ਬਦੀ ਦੀ ਬਾਬਤ ਖੁਝ ਰਾਇ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਪਰੰਤੂ ਪਹਿਲੇ ਬੋੜੇ ਜਿਹੇ ਪਾਠ ਜੋ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਬਦਲੇ ਹਨ ਅਰ ਸੁੱਧਿਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਪਾਠਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਲਿਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਿ ਪਾਠਕ ਜਨ ਆਪ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲੈਣ ਕਿ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਿੱਥੋਂ ਤੀਕ ਕੌਮ ਨੂੰ ਫੈਦਾ ਯਾ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਏਗਾ ॥

੧.-- ਨੇਤਿ, ਜਾਤਿ, ਪਾਤਿ, ਅਜੋਨਿ, ਮੂਰਤਿ, ਬਿਭੂਤਿ, ਰੀਤਿ, ਭੂਮਿ, ਸਿਮ੍ਰਤਿ. ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ, ਭਗਤਿ, ਸ਼ਕਤਿ, ਦੁਤਿ ਆਦਿਕ ਇਕਾਰਾਂਤ ਪਦਾਂ ਦੀ ਸਿਹਾਰੀ ਉੜਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਐ ਬ੍ਰਿਜ ਭਾਸ਼ਾ, ਪੰਜਾਬੀ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਗੁਣੀਓਂ, ਕਵੀਓਂ ਔ ਵੈਯਾਕਰਣੀਓਂ ਕਯਾ ਇਹ ਸੁੱਧੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੁੱਧੀ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਅਕਾਰਾਂਤ ਕਹੇਗਾ ॥

੨.-- ਅਕਾਲ ਉਸਤਤ ੨੧੧ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਪਾਠ ਹੈ "ਜੈ ਜੈ ਹੋਸੀ ਮਹਾਸੂਰ ਮਰਦਨ, ਰੰਮ ਕਪਰਦਨ, ਛਤ੍ਰ ਛਿਤੇ" ਇਸ ਵਿਚ ਸੋਧਕਾਂ ਨੇ "ਕਪ੍ਰਦਨ" ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਇਹ ਛੰਦ ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ ਹੈ ਅਰ ਮਾਤ੍ਰਾ ਘਟ ਜਾਣ ਥੋਂ ਟੁਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਰ ਸ਼ਬਦ ਨਿਰਰਥਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥

੩-- ਉਤਾਰ ਖਾਸੇ ਦਸਖਤ ਪਾ : ੧੦ ਅੰ : ੭੪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਪਾਠ ਹੈ "ਮੂੜ ਰੂੜ ਪੀਟਤ ਨ ਗੂੜਤਾ ਕੇ ਪਾਵੈ ਭੇਦ" ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਹ ਕੀਤੀ ਹੈ "ਮੂੜ ਰੂੜ ਪੀਟਤ ਨ ਗੂੜਤਾ ਕੇ ਨਾ ਪਾਵੈ ਭੇਦ" ਪਾਠਕੋ ਜਰਾ ਧਿਆਨ ਕਰੋ ਪਹਿਲੇ ਤਾਂ ਮਾਤ੍ਰਾ ਵਧਾਕੇ ਛੰਦ ਭੰਗ ਕੀਤਾ ਦੂਜੇ ਮੁਰਾਦ ਖਰਾਬ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਇਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਇਬਾਰਤ ਵਿਚ ਦੋ ਨਫੀਆਂ ਆ ਜਾਣ ਉਹ ਨਫੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਅਸਬਾਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਹਾ ਇਹ ਬਾਤ ਅਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਅਰਥਾਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਸ ਛੰਦ ਦੇ ਅਰਥ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਮਨਸ਼ਾ ਦੇ ਠੀਕ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋ ਗਏ ॥

੪-- ਜਾਪ ਜੀ ਅੰਕ ੧੪੧ ਵਿਚ ਚਾਚਰੀ ਛੰਦ ਹੈ ਅਰ ਇਸ ਛੰਦ ਦੇ ਚਾਰ ਪਾਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਰ ਇੱਥੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਨੌ ਛੰਦ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ ਹਨ, ੧੪੧ਵਾਂ ਛੰਦ ਦਾ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਪਾਠ ਇਹ ਹੈ "ਅਨਿਤ ਹੈ, ਸੁਨਿਤ ਹੈ, ਅਜਾਤਿ ਹੈ, ਅਜਾਦਿ ਹੈ" ਸੋਧਕਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਪਾਦਾਂ ਪੁਰ ਹੜਤਾਲ ਫੇਰਕੇ ਚਾਚਰੀ ਛੰਦ ਦੇ ਪਦਾਂ ਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਵਿਚ ਇਕ ਅਸਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਹੈ ਜੋ ੧੧੨ ਬਰਸ ਦਾ ਪੁਰਾਨਾ ਹੈ ਉਸੀ ਵਿਚ ਚਾਰੇ ਪਾਦ ਬਰਾਬਰ ਹਨ, ਅਰ ਪੁਰਾਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਕੰਠ ਬੀ ਚਾਰ ਹਨ, ਫੇਰ ਖ਼ਬਰ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਸੋਧਕਾਂ ਨੇ ਦੋ ਪਾਦ ਮਾਰ ਸਿੱਟੇ ॥

੫--ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੨ ਵਿਚ ਪਾਠ ਹੈ "ਫੂਲ ਮਾਲ ਹੂਐ ਮਾਤ ਉਰ ਸੋਭੇ ਸਭੇ ਸੁਧਾਰ" ਇੱਥੇ ਸੋਧਕ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾਤ ਦੀ ਥਾਂ ਪਾਤ ਬੀ ਪਾਗੰਤ੍ਰ ਹੈ, ਕਵੀ ਜਨ ਜਰਾ ਸੋਚਣ ਕਿ ਪਦ ਦੀ ਛਾਤੀ ਕਿਹੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਪੱਤ੍ਰ ਦੀ ਛਾਤੀ ਵਿਚ ਤੀਰ ਕਿਉਂ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਰ ਪਤ੍ਰ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਮਾਲਾ ਕਿਥੋਂ ਦੀ ਚਾਲ ਹੈ, ਅਰ ਪਹਿਲਾ ਕੈਸਾ ਕਵਿਤਾ ਪੂਰਣ ਹੈ ਅਰ ਅਲੰਕਾਰ ਨਾਮ ਸਜਿਆ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਕਿ ਮਾਤਾ ਕੀ ਛਾਤੀ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੀਰ ਲੱਗੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾਲਾ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ।

(ਖਾਲਸਾ ਅਖਬਾਰ ਲਾਹੌਰ, ਅਕਤੂਬਰ ੧੧, ੧੮੯੫)

ਸ਼ੁਧੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸ਼ੁੱਧੀ ਦੀ ਬਾਕੀ

੬--ਵਾਰ ਪਉੜੀ ੫ ਵਿਚ ਹੈ ਦੁਰਗਾ ਬੈਣ ਸੁਣਦੀ ਹਸੀ ਹੜ ਹੜਾਇ । ਚਿੰਤਾ ਕਰੋ ਨਾ ਕਾਈ ਦੇਵਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ । ਏਥੇ ਸੋਧਕ ਸਭਾ ਦੇਵਾਂ ਦੀ ਬਿੰਦੀ ਨੂੰ ਉੜਾਉਂਦੀ ਹੈ । ਹੁਣ ਜਰਾ ਏਥੇ ਸੋਚੋ ਕਿ ਕੈਸੇ ਵਾਹਯਾਤ ਅਰਥ ਹੋ ਗਏ ਅਰਥਾਤ ਕਿ ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਹਸ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੋ ਯਾਨੇ ਦੇਵੀ ਆਪ ਹੀ ਕਰਤਾ ਕਾਰਕ ਅਰ ਆਪ ਹੀ ਕਰਮ ਕਾਰਕ ਹੋ ਗਈ ਇਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪੁਰਾਣੇ ਅਰਥ ਕੈਸੇ ਵਯਾਕਰਣ ਕਵਿਤਾ ਅਰ ਮੌਕਿਆ ਮੂਜਬ ਠੀਕ ਹਨ, ਯਾਨੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੋ ਬਿੰਦੀ ਉਡਣ ਨਾਲ ਕਿਡਾ ਅਨਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਰਾ ਕੁੰਤੀ ਦੀ ਬਿੰਦੀ ਹਟਾਓ ਤਾਂ ਦੇਖੋ ਕੀ ਬਨਦਾ ਹੈ ॥

੭-- ਸੋਧਕਾਂ ਨੇ ਅਧਕਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪੁਰਜੋਸ਼ ਬਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਜੋਸ਼ ਦਾ ਅਸਰ ਕਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਇਹ ਗਲ ਸਭ ਜਾਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ (ਮਾਰਸਲ) ਫੌਜੀ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨੂੰ ਬੀ ਹੌਸਲਾ ਬਨਾ

ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਰ ਇਹ ਤਾਰੀਫ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸੰਯੋਗੀ ਅਖਰਾਂ ਕਰਕੇ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅਖਰ ਪੁਰ ਅਧਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਦੂਸਰੇ ਅਧਕ ਭੰਨਣ ਨਾਲ ਮਾਤ੍ਰਾ ਘਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਰ ਮਾਤ੍ਰਾ ਭੰਗ ਦੂਸਣ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ॥

ਏਹ ਜੋ ਕੁਝ ਅਸਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਇਹ ਵਲਟੋਈ ਵਿਚੋਂ ਦਾਣਾ ਵਿਖਾਇਆ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸਾਰਾ ਲਿਖੀਏ ਤਾਂ ਇਕ ਪੁਸਤਕ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਹੁਣ ਐ ਕੌਮ ਦੇਖ ਕਿ ਤੇਰੀ ਗਫਲਤ ਦੀ ਨੀਂਦ ਤੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਕੀ ਕੀ ਕੰਡੇ ਬੀਜ ਰਹੀ ਹੈ ॥

ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸੁਧੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਦੋ ਸ਼ਕ ਉਤਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ (੧) ਇਕ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੋਧਕ ਕਵਿਤਾ ਸਾਹਿਤ, ਵਯਾਕਰਣ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਅਰ ਬ੍ਰਿਜ ਭਾਸ਼ਾਂ ਥੋਂ ਖਬਰਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ (੨) ਜੇਕਰ ਪਹਿਲੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਸਜਣਾਈ ਦੇ ਜਾਮੇ ਵਿਚ ਕੌਮ ਨਾਲ ਦੁਸਮਨਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਰ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚੋਂ ਭੂਸ਼ਣਾਂ ਨੂੰ ਕਢਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਾਤਪਰਜ ਹੈ॥

ਕਿਉਂਕਿ ਇਨੀ ਸਮਝ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਮੋਟੀ ਹੈ ਕਿ ੨੦ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸਿਰਫ ੨੦ ਲਿਖਾਰੀਆ ਦੀ, ਰਾਇ ਯਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਲਖਾਰੀ ਅਕਸਰ ਵਿਦਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਏਹ ਵੀਹ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵੀਹ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਮਹੱਕਕਾਂ ਵਾਂਗ ਨੁਸਖਿਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪ੍ਰਾਚੀਨਤਾ ਦੀ ਇਜਤ ਨੁਸਖਿਆਂ ਦੀ ਗਾਲਬ ਰਾਇ ਪੁਰ ਹਾਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਰ ਸੁਧਾਈ ਥੋਂ ਪਹਿਲੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨੁਸਖਿਆਂ ਦੀ ਡਾਢੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਏ ॥

ਐ ਖਾਲਸਾ ਕੌਮ ਏਹ ਗਫਲਤ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਚਿਰ ? ਦੇਖ ਤੈਨੂੰ ਗਾਫਲ ਪਾਕੇ ਅਨਮਤ ਵਾਲੇ ਤੇਰੇ ਸਤਗੁਰੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਪਾਸੇ ਖਿਚ ਰਹੇ ਹਨ । ਤੇਰੀਆਂ ਧਰਮ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਬਾਹਰੇ ਗਲਾਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਬਦੇ ਬਦੀ ਤੇਰੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਮਨੁਖ ਰਚਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੁਰ ਰਖੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਰ ਸੁਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅਸੁਧੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕੀ ਤੂੰ ਦਿਨ ਦੀਵੀਂ ਲੁੱਟੀਦੀ ਜਾਏਗੀ, ਅਰ ਇਸ ਅਮਨ ਦੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਪਾਕੇ ਭੀ ਵਿਦਯਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਵਧੇਗੀ ॥

ਲੇਖਕ ਸੂ: ਪਾ:

(ਖਾਲਸਾ ਅਖਬਾਰ ਲਾਹੌਰ, ਅਕਤੂਬਰ ੨੫, ੧੯੯੫)

ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧੀ

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਐਡੀਟਰ ਸਾਹਿਬ ਖਾਲਸਾ ਅਖਬਾਰ ਲਾਹੌਰ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਗੁਰੂ ਜੀ ਕੈ ਫਤੇ!

ਆਪਦੇ ਪਰਚੇ ਨੰਬਰ ੨੩ ਤਾਰੀਖ ੨੦ ਅੱਸੂ ਦੇ ੭ ਸਫੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾਲਮ ਵਿਚ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਸਮ ਪਾਦਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਸੋਧਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਮੇਂ "ਸੂ : ਪ : " ਦਾ ਮਜ਼ਮੂਨ ਛਪਿਆ ਹੈ ਇਸਦਾ ਉੱਤਰ ਆਪ ਜ਼ਰੂਰ ਛਾਪੇ ਕਿੰਉਂਕਿ ਇਹ ਧਰਮ ਸੰਬੰਧੀ ਅਰ ਕੌਮੀ ਕੰਮ ਹੈ ॥

੧. ਤੀਨ ਬਰਸ ਥੋਂ ਪੰਡਤ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪੁਕਾਰ ਰਹੇ ਸੇ ਕਿ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਅਸੁੱਧੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਮਹਾਤਮਾਂ ਨੇ ਇਧਰ ਧਯਾਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ , ਹੁਣ ੨੦੦ ਰੁਪਯਾ ਇਸ ਸੁਭ ਕੰਮ ਪਰ ਖਰਚ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਬੰਦਗ ਨੇ ਇਹ ਮਿਹਨਤ ਉਠਾਈ ਹੈ, ਅੱਜ ਕੱਲ ੧੨ ਬਜੇ ਸੇ ੪ ਬਜੇ ਤਕ ਸੋਧਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ੨੦ ਸੇ ੩੦ ਤਕ ਸੋਧਕਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਰਜਿਸਟਰ ਬਾਜ਼ਾਬਤਾ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਅਰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਤਖ਼ਤ ਅਕਾਲ ਬੁੰਗੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਹੋਕੇ ਆਪ ਲੋਕ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਅਰ ਆਪਣੀ ਰਾਇ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਅਰ ਚਰਚਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ "ਸੂ: ਪ:" ਜੀ ਦਾ ਮਨ ਕਿਉਂ ਡਰਿਆ ਕਿ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਏ ਅਰ ਛਿਪਕੇ ਆਪਣੀ ਰਾਇ ਐਉਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਨ ਅਰ ਬ੍ਰਿਜ ਭਾਸ਼ਾ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਗੁਣੀਆਂ ਅਰ ਕਵੀਆਂ ਅਰ ਵਿਯਾਕਰਨੀਆਂ ਨੂੰ ਬੀ ਨਾਲ ਲੈ ਆਉਣ ਅਰ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਅਰ ਆਪਣੀ ਖ਼ਾਤਰ ਜਮਾ ਕਰ ਲੈਣ ॥

ਅਰ ਜੇ "ਸੂ: ਪ:" ਜੀ ਨੇ ਵਾਯੂਭੂਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਅਰਥਾਤ ਗੁਪਤ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਬਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੋਧਕ ਕੁਮੇਟੀ ਕੋਈ ਪਦ ਅਸੁੱਧ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਆਪਨੇ ਜੋ ਕੁਛ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਸਭ ਕੁਛ ਸੁਣੇ ਸੁਣਾਏ ਯਾ ਮੁਨੋਕਤ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕੁਮੇਟੀ ਤਾਂ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਠ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ (੧) ਜਿਸ ਪਾਠ ਦੀ ੧੮ ਯਾ ੨੦ ਤਕ ਅਸਵਾਰੇ ਯਾ ੨੦ ਅਸਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬਾਂ ਥੋਂ ਉੱਪਰ ਰਾਇ ਹੋਵੇ, (੨) ਦਸਤਖਤੀ ਮਹਾਰਾਜ ਹੋਵੇ ਪਰ ਰਾਇਆਂ ਨਾਲ ਹੋਰ ਰਲਨ ਤਾਂ ਓਹ ਸੁੱਧ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥

ਅਰ ਏਹ ਸਭ ਪਾਠ ਇਕ ਵੱਖਰੇ ਕਾਗਜ਼ ਪਰ ਲਿਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਦ ਇਹ ਸਭ ਪਾਠ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਨਗੇ ਤਾਂ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਇਸ਼ਤਹਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਫਲਾਨੇ ਦਿਨ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੱਗੇ ਇਸ ਪਰ ਰਾਇ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ ਜੋ ਚਾਹੇ ਅਪਣੀ ਰਾਇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੇ ਅਰ ਫੈਰਿਸਤ ਬੀ ਵੇਰਵੇਵਾਰ ਪਤੇ ਦੇਕੇ ਛਾਪਕੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ, ਗਿਆਨੀਆਂ ਪਾਸ ਭੇਜੀ ਜਾਏਗੀ ਓਸ ਦਿਨ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਬੈਠਕੇ ਗੁਣੀ, ਗਿਆਨੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁੱਧੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਕਰਨਗੇ ਓਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ । ਕੁਮੇਟੀ ਨੇ ਤਾਂ ਨਾ ਕੋਈ ਅੱਖਰ ਭੰਨਣਾ ਹੈ ਨਾ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਅਰ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਕੌਮ ਦੇ ਅੱਗੇ ਰੱਖ ਦੇਣੀ ਹੈ ਜੋ ਪੰਥ ਦੀ ਸੰਮਤੀ ਹੋਵੇ ਸੋ ਬਣਾਵੇ ॥

ਅਰ ਏਹ ਭੀ ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਕਪੂਦਨ ਅਰ ਈਕਾਰਾਂਤ ਅਰ ਅਕਾਰਾਂਤ ਪਦ ਅਰ ਛੰਦਾਂ ਦੇ ਗਨ ਅੱਖਰ ਮਾਤਰਾਂ ਅਰ ਫੁਲਮਾਲ ਹੈਵ ਮਾਤ ਉਰ ਆਦਿਕ ਪਾਠਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਅਰ ਸਮਝਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਕੇ ਜ਼ਰੂਰ ਕੌਮ ਦੀ ਖੈਰਖਾਹੀ ਕਰੇਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇਖੇਂ ਚਰਚਾ ਕਰੇ ਪਰ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਹੋਕੇ ਕੀੜੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛਿੱਦ੍ਰ ਹੀ ਨਾ ਢੂੰਢੇ ਸੋਧਕ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀ ਲਿਖ ਸਕਦੇ ਕਿ ਆਪ ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਵੇਂ ਅਰ ਆਪਦੇ ਗ਼ਲਤ ਲਿਖੇ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਗ਼ਲਤ ਜਾਣੇ ॥

ਕਤ ਝਖ ਝਖ ਅਉਰਨ ਸਮਝਾਵਾ । ਝਗਰ ਕੀਏ ਝਗਰਉ ਹੀ ਪਾਵਾ ॥

੨੭ ਅੱਸੂ ਸੰ : ੧੯੫੨ ਨੰਬਰ ੨੪ ਦੇ ੫ ਸਫੇ ਦੇ ਤੀਜੇ ਕਾਲਮ ਵਿਚ ਸੁੱਧੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੁੱਧੀ ਹੈ" ਦੇ ਬਾਕੀ ਦਾ ਉੱਤਰ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਇਤਨਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੋਧਕਾਂ ਨੇ ਬਿੰਦੀ ਉਡਾਈ ਤਾਂ (ਸੂ: ਪ:) ਅਰਥਾਤ ਗੁਪਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਰਹਿਨ ਵਾਲੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੋਧਕਾਂ ਨੂੰ ਵਯਾਕਰਨ ਦੀ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਅਰ ਸੋਧਕਾਂ ਅੱਧਕ ਹਟਾਇਯਾਂ ਤਾਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੋਧਕਾਂ ਨੇ ਪੁਰ ਜੋਸ਼ ਬਾਣੀ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਅਰ ਫੇਰ ਕੌਮ ਅੱਗੇ ਪੁਕਾਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਕੰਡੇ ਬੀਜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਫੇਰ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੋਧਕਾਂ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਸਾਹਿਤ ਵਯਾਕਰਣ ਦੀ ਗਯਾਤਾ ਨਹੀਂ ਇਤਯਾਦ, ਇਸਦਾ ਉੱਤਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਆਪ ਕੌਮ ਅੱਗੇ ਦੁਖ ਰੋਵੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਆਖੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਆਕੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਵੇਂ ਅਰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੂਰੇ ਪੂਰੇ ਲੈ ਲਵੇ । ਕੌਮ ਦੇ ਅੱਗੇ ਆਪ ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਾ ਪੁਕਾਰੇ ਜਦ ਤੁਕਾਂ ਹੀ ਮਨ ਘੜਤ ਨਵੀਨ ਰਚਕੇ ਛਪ ਗਇਯਾਂ ਅਰ ਦੋਹਰੇ ਅਰ ਚੌਪਈਆਂ ਹੀ ਵਿਚੋਂ ਉੱਡ ਗਇਯਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਾ ਕੌਮ ਨੂੰ ਜਗਾਯਾ ਜਦ ਆਦ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਰ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਅਧਕਾਂ ਅਰ ਬਿੰਦੀਆਂ ਮਨ ਕਲਪਤ ਲਗਾਇਯਾਂ ਅਰ ਜਦ ਤੁਕਾਂ ਅਰ ਸਤਰਾਂ ਹੀ ਖੰਡਤ ਅੰਨਮਤੀਆਂ ਨੇ ਵਧਾ ਘਟਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਰ ਜਦ ਹੁਣ ਕੌਮ ਦੇ ਲੋਕ ਜਾਗੇ ਅਰ ਮਨ ਘੜਤ ਕਲਪਨਾ ਦੀ ਸੋਧ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਆਪ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰੋਂਦੇ ਹੋ ਅਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅੰਨਯਮਤੀਏ ਲਿਖਦੇ ਹੋ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੋਧਕਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਬੀ ਅੰਨਯਮਤਾਬਲੰਬੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਸੱਚ ਹੈ ਜੋ ਅੰਧੇਰੇ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦਾ ਵੇਖਕੇ ਜ਼ਰੂਰ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਬੇਨਤੀ ਮੰਨਕੇ ਆਪ ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਵੇਂ ਅਰ ਸੋਧਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਬੈਠਕੇ ਕੌਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਇਹ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ੧ ਪੈਸਾ ਸ਼ਾਰਖਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਕੌਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜਾਣਕੇ ੪ ਘੰਟੇ ਰੋਜ਼ ਆਪਣਾ ਵਕਤ ਅਰ ਧਨ ਬੀ ਖਰਚ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ੧ ਬਰਸ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਹੋਵੇ, ਆਪ ਭੀ ਜ਼ਰੂਰ ਵਿਚ ਬੈਠੋ ਅਰ ਕੌਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੋ ਅਰ ਕੰਡਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਗੁਲਾਬ ਦੀ ਫੁਲਵਾੜੀ ਲਗਾਕੇ ਦਿਖਾਓ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਨਿਰੇ ਬੁਠ ਨੂੰ ਕੌਣ ਸੱਚ ਮੰਨੇਗਾ ॥

ਲੇਖਕ ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਗਯਾਨੀ

ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ

(ਖਾਲਸਾ ਅਖਬਾਰ ਕੱਤਕ ੧੭, ੧੯੫੨ ਬਿ . ਨਵੰਬਰ ੧, ੧੯੯੫)

ਸ਼ੁੱਧੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸ਼ੁੱਧੀ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਾ ਉੱਤਰ ॥

ਪਯਾਰੇ ਐਡੀਟਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ ! ਆਪਦੇ ਪਰਚੇ ਨ: ੨੬ ਸਫੇ ੬ ਕਾਲਮ ੧ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਲੇਖ ਦਾ ਉੱਤਰ ਭਾਈ ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਛਪਿਆ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਉੱਤਰ ਇਹ ਹੈ:

੧. ਭਾਈ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕੂਕ ਪੁਕਾਰਦਾ ਹਾਲ ਮਲੂਮ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹਾਂ ਉਸਦੀ ਅਸਲੀਤ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਹੈ, ਆਪ ਜੋ ੨੦੦ ਰੁਪਯਾ ਭਾਈ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਥੋਂ ਇਸ ਪੁਰ ਖਰਚ ਕਰਵਾਕੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਮੁਬਾਰਕ ਹੋ । ਰਜਿਸਟਰ ਅਸਾਂ ਆਪ ਥੋਂ ਪੁਛੇ ਨਹੀਂ । ਬਹੁਤ ਵੇਰ ਅਸੀਂ ਆਪਦੇ ਆਏ, ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਅਰ ਆਵਾਂਗੇ, ਪਰੰਤੂ ਦਾਨਾ ਆਦਮੀ ਸੈਨਤ ਥੋਂ ਕੰਮ ਲੈਂਦੇ ਹਨ । ਜਦ ਕਿਸੇ ਗੁਣੀ ਨੇ ਤੁਹਾਡੀ ਕਿਸੇ ਸ਼ੁੱਧੀ ਪਰ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਆਪਨੇ ਇਹੀ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੀ ਕਰੀਏ ਅਸਵਾਰੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਗ਼ਲਬ ਰਾਇ ਹੈ ॥

੨-- ਆਪਨੇ ਆਪਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮਿੰਮਬਰਾਂ ਦੀ ਫਹਰਿਸਤ ਕੌਮ ਵਿਚ ਪਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਜਿਸਥੋਂ ਲੋਕ ਯਕੀਨ ਕਰ ਸੱਕਣ ਕਿ ਏਹ ਆਦਮੀ ਇਤਨੀ ਲਿਆਕਤ ਦੇ ਹਨ ਅਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਏਡੀ ਜੁੱਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ॥

੩-- ਜੋ ਅਸਾਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨੁਸਖਿਆਂ ਦੀ ਗ਼ਲਬ ਰਾਇ ਪੁਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨਤਾ ਹਾਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਅਪਨੇ ਸਮਝਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ । ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ੨੦ ਅਸਵਾਰੇ ਸਾਹਿਬ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਆਪ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ' ਵੀਹ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੀ ਰਾਇ ਹਨ, ਕਵੀਆਂ ਗੁਣੀਆਂ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਓਹ ਵੀਹ ਨੁਸਖੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਤਦ ਮੁਸਤਨਿਦ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨਤਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਬਕਤ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੋਵੇ, ਫੇਰ ਬੀ ਜੋ ਸਭਤੋਂ ਪੁਰਾਣਾ ਹੋਊ, ਉਹ ਆਪਥੋਂ ਨਵਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੋਤਬਿਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਊ, ਇਸ ਕੰਮਥੋਂ ਪਹਿਲੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗੁੰਥ ਸਾਹਿਬ ਢੂੰਡਣੇ ਚਾਹੀਏ ਬਲਕਿ ਅਸਲੀ ਹਿੱਸੇ ਜੋ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿਚ ਬਿਖਰੇ ਢੂੰਡੋ ॥

ਬਾਕੀ ਫੇਰ

ਆਪ ਦਾ ਸੇਵਕ ਸੂ : ਪ :